

I synagogen i Kishinev

Vi er på vej hen til synagogen i Kishinev. Vi når lige at se en jøde sætte sig ind i bilen, og kort tid efter erfarer vi, at det er Moldaviens overrabbiner, vi har set. Uden for synagogen hænger et banner. Teksten røber, at der også i Moldavien er jøder, der venter på Messias. På banneret står: »Vær beredte til Messias' komme«. Vore gisninger om, at det er den jødiske Habad-bevægelse, der er i aktivitet i Kishinev, bliver snart bekræftet. Habad-bevægelsen ledes af Menachem Mendel Schneerson i New York. Som man har kunnet læse i Israelsmissionens Avis (April 1992), er der en del af Habad's tilhængere, der mener, at den nu 90-årige Schneerson kunne være Messias.

Gad vide, om Rabinowitsch kom her?

Vi bevæger os ind i den forholdsvis rummelige synagoge. Enhver synagoge er et besøg værd. Men denne har en særlig betydning for mig. Gad vide, om det netop er denne, som Josef Rabinowitsch for godt og vel hundrede år siden kom i, før han kom til tro på Jesus som Messias? Når det kommer til stykket, er det jo mine skrivelser om denne Jesus-troende jøde, som har bragt mig til Kishinev. For hundrede år siden var han kendt af de fleste, som interesserede sig for Israelsmission. I jødiske kredse i Kishinev kendte man ham udmærket. I 1884 var det kommet som et chok, at den velansete oplysningsjøde var gået hen og blevet Jesus-troende. Men netop fordi han ikke mente, at hans Jesus-tro havde gjort ham til ex-jøde, udfordrede han sine med-jøder i Kishinev. Dengang var der én stor synagoge i byen.

Vi har en engelsk-talende ung mand med som guide. Han er fra Moldavien og arbejder i sin ferie på Nationalbiblioteket i Kishinev. På det bibliotek havde de intet skriftligt materiale om eller af Rabinowitsch. Men hvorfor ikke forsøge i synagogens bibliotek for at finde ud af, om de skulle have bevaret noget fra dengang. Vor guide sætter et par personer ved indgangen ind i tingene. Et øjeblik efter tilkaldes en yngre mand, hvis udseende røber, at han er Habad-jøde. Vi spørger, om han kan engelsk. Han ryster på hovedet. Så prøver vi på hebraisk. Det går bedre. Det er hans sprog. Han er fra Safad, den smukke bjergby i det nordlige Galilæa, byen med de mange jødiske traditioner.

Habad-bevægelsen som missionsbevægelse

Vi spørger, om der er et hebra-

»Vær beredte til Messias' komme«, står der på banneret uden for synagogen i Kishinev. Kishinev ligger i Moldavien, som grænser op til Rumænien.

isk bibliotek. Vi fortæller, at vi er på jagt efter materiale om en jøde ved navn Rabinowitsch, som kom til tro på Jesus i forrige århundrede og som netop levede her i byen. Igen ryster han på hovedet. Han kender efter al sandsynlighed ikke historien om Rabinowitsch, hvilket ikke kommer som en overraskelse for os. Han er heller ikke interesseret i at vide mere om denne jøde og hans tro på jøden Jesus. Så spørger vi lidt til synagogen og forsøger at finde ud af, hvor den jødiske begravelsesplads i Kishinev ligger.

Vi skifter derefter emne og spørger ham, hvorfor han, en israelsk jøde, befinder sig i den moldaviske by Kishinev. Han forklarer, at han er udsendt af Habad-bevægelsen. Det er Moldaviens overrabbiner også, som lige har forladt synagogen. I Kishinev er der stadig omkring 25.000 jøder tilbage, siger han, men understreger også, at lige så mange jøder – eller flere – har forladt Mol-

davien de seneste år. Vi begynder at forstå, at Habad-bevægelsen også ser sig som en slags »missionsbevægelse«, hvor man driver mission. Man kan sådan set godt kalde deres aktivitet for en slags »indre mission« blandt med-jøder. Et kommunistisk styre har sat sit præg på en del sovjetiske jøder, siger han. Vi nikker og siger, at den vestlige verden med dens kapitalisme også undertiden har sat sit negative spor både blandt jøder og kristne.

Så spørger han, hvorfor vi er interesserede i den slags ting. Igen får jeg lejlighed til at nævne Rabinowitschs navn. »Jeg ved godt, at du betragter sådan en jøde, der tror på Jesus, som en »meshumad«, en frafalden og forrædderisk jøde«, siger jeg. »Men de første, der troede på Jesus, var jøder. Og i øvrigt kan jeg heller ikke forstå min kristne tro, uden at jeg beskæftiger mig med din jødedom«, fortsætter jeg. Det tygger han lidt på uden at komme med

yderligere kommentarer.

Tror du at Schneerson er Messias?

Så henviser vi til banneret uden for synagogen og siger, at vi kan se, at det er Habad-bevægelsen, som er i aktivitet her i Kishinevs gamle synagoge. Han bekræfter det og siger, at det er den overalt i verden. »I siger, I kommer fra Danmark. Hvad er det nu vores Habad-repræsentant i København hedder?« Navnet kan vi ikke hjælpe ham med. Faktisk er vi ikke klar over, at Habad-bevægelsen har en repræsentant i Danmark.

Han spørger os, om vi kender navnet på Habad-bevægelsens leder. Nu er det vores tur til at nikke. Ja, vi ved, at han hedder Schneerson, at han bor i New York, at han har mange tilhængere, og at der er nogle, der mener, at han kunne være Messias. Han retter sig op – en lille smule overrasket over, at vi ved det om hans leder. Så tager vi tilløb igen: »Tror du, at Schneerson er Messias?« Uden tøven kommer der et klart ja fra ham. »Hvornår tror du så, at Messias vil give sig til kende?« spørger vi. Han kikker op mod synagogens tag, peger mod himlen og siger: »Når den almægtige vil det!« I øvrigt kan enhver, som har øjne at se med, konstatere, at verden allerede nu er blevet bedre. Freden er på vej, siger han.

Messiastidens fred i sigte?

Uden for synagogen tager jeg brillerne af. Pudser dem. Men selv om jeg ser banneret lidt klarere nu, kan jeg ikke få øje på, at verden allerede nu skulle vise, at freden for alvor er på vej.

Ved indfaldsvejene til Kishinev er der lagt store betonblokke ud. Ikke så langt fra Kishinev er der uroligheder mellem de moldavere, der totalt vil frigøre sig fra Moskva, og »russerne«, der mener, at de nuværende miserable forhold i Kishinev netop skyldes frihedstrangen.

På byens førsteklassehotel funderer vi over situationen. Og betaler to rubler for en kop the. 10 danske øre. For et år siden var to rubler omkring 18 danske kroner værd.

Selv om vi ikke fandt materiale om Rabinowitsch i synagogen i Kishinev, fandt vi en jøde med en fast tro og missionsiver. Det er ikke vanskeligt som kristne at vise respekt for den iver. Set udefra er det vanskeligt at forestille sig, at jødedommen som religiøs tro og liv kan overleve uden sådanne »missionerende« jøder. På den anden side er vi ikke enige med ham, når han benægter, at Jesus er Messias. Og skal vi være ærlige, synes vi, det er lidt synd for ham, at han har denne store tro på, at verden allerede er i gang med at forbedre sig. Vore oplevelser i ex-Sovjet peger langt fra i den retning.

Butikkernes forholdsvis tomme diske og køerne uden for brødbutikkerne taler deres eget sprog. De fortæller også, at den del af verden lige nu godt kunne bruge en slags politisk »brød-Messias«.

Om Schneerson er Messias, behøver man ikke skændes om. Det vil vise sig inden for de nærmeste år. En 90-årig har levet flere år, end han har tilbage af sit liv.

Den opstandne og herliggjorte Jesus lever i evighed.

Det er også et trospostulat!

Kai Kjær-Hansen

Interiør af synagogen i Kishinev.